

פרק י"ג: עובדים זרים ומערכת המשפט

פרק י"ג

עובדים זרים ומערכת המשפט

פרק י"ג

עובדים זרים ומערכת המשפט*

13.1 בית הדין לעררים – בית דין מינהלי בענייני מעמד ותושבות

13.1.1 רקע

בחודש יוני 2014 החל לפעול בישראל לראשונה בית הדין לעררים. זהו בית דין מינהלי שמתמחה ברשימה של סוגיות תושבות ומעמד שבסמכותה של רשות האוכלוסין וההגירה. בית הדין לעררים הוקם על פי תיקון 22 לחוק הכניסה לישראל,¹ והוא חלק מיחידות משרד המשפטים, ומשמש ערכאת ערעור שיפוטית על החלטות רשות האוכלוסין וההגירה בתחום המעמד והאזרחות, בהתאם לסמכותו בדין. בית הדין לעררים הוקם כדי להחליף את בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים, אשר סמכויות אלו היו נתונות לו בעבר, וכן את ועדות ההשגה לזרים אשר פעלו על פי נוהל פנימי של רשות האוכלוסין, ולהוות ערכאת ערעור על ביה"ד לביקורת משמורת.

היתה זו התפתחות מהותית וחיובית ביסודה בטיפול בנושאים אלה. עצם קיומו של בית דין מתמחה מהווה הכרה בהיות נושא המעמד והאזרחות עניין

* פרק זה נכתב על ידי עו"ד צבי קן-תור ועו"ד דניאל אספירו.

¹ חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 22), התשע"א–2011, ס"ח 2131, עמ' 1068 (להלן: "תיקון מס' 22 לחוק הכניסה לישראל").

מהותי בחיי המדינה. עצם קיומה של מערכת שיפוט מתמחה תביא להגברת אחידות הפסיקה ולהעלאת הרמה והיעילות של הטיפול.

13.1.2 סמכויות בית הדין לעררים

סמכויותיו של בית הדין לעררים מקבילות, למעשה, לסמכויותיו של בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים. סמכותו של בית הדין לעררים נשאבת מחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000, כפוף לתיקונים שנערכו בחוק הכניסה לישראל. בית הדין לעררים דן בערר על פי העילות, הסמכויות והסעדים שלפיהם דן בית משפט לעניינים מינהליים בעתירה מינהלית. לבית הדין לעררים אין סמכות לדון בעניינים פליליים.

הנהלים וסדרי הדין הנהוגים בבית הדין לעררים מוסדרים בתקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים),² ובתקנות הכניסה לישראל (אגרות בבית הדין לעררים),³ והם קובעים את: האופן שבו יוגש הערר; האופן שבו ינהג בית הדין לעררים בפני הפרוצדוראלי והראייתי; רשימת המסמכים הנדרשת; סדרי הטיעון; סדרי המינהל; דרכי הפרסום; גובה האגרה; מקרים בהם יינתן פטור מאגרה; פרטים נוספים הדרושים לשם הגשת הערר וכן מועדי פגרות בית הדין לעררים.

לעניין הסמכות המקומית נקבע כי הערר יוגש לבית הדין לעררים אשר באזור שיפוטו ניתנה החלטת רשות האוכלוסין שלגביה מוגש הערר. ערר שאין לו מקום שיפוט מתאים יוגש לבית הדין לעררים בירושלים.⁴ בית הדין לעררים רשאי שלא לקבל כתב ערר, למוחקו, או להחזירו לעורר לשם תיקונו, ככל שלא

² תקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים), התשע"ד-2014.

³ תקנות הכניסה לישראל (אגרות בבית הדין לעררים) (הוראת שעה), התשע"ד-2014.

⁴ סעיף 2(ב) לתקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים), תשע"ד-2014.

נתקיימו הוראות סעיפים 4–7 לתקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים).⁵

13.1.3 ניהול ההליך

בית הדין לעררים יעניק לצדדים זכות הולמת להעלות את טיעוניהם באמצעות דיונים פרונטליים או מקוונים, ויתן החלטות מנומקות אשר יומצאו לצדדים, בתוך קביעת מועדים קצרים ככל האפשר. לבית הדין לעררים גם סמכות ליתן הכרעה בערר ללא דיון פרונטלי של הצדדים,⁶ כאשר בפועל, חלק מן העררים נדונים ומוכרעים ללא דיונים.

בסמכותו של בית הדין לעררים לאשר את ההחלטה עליה עוררים, לשנותה או לבטלה (בין היתר בשל חוסר סבירות וחוסר מידתיות), וכן להחזירה לרשות האוכלוסין עם הוראות.

בית הדין לעררים רשאי גם להחליט החלטה אחרת, לקבוע פשרה, לתקן החלטה, לתת צווי ביניים וצו ארעי, לתת פטור מאגרה בנסיבות חריגות, להאריך מועדים, לזמן מומחים, לעכב ביצוע, להשלים מסמכים, ועוד. כל זאת כדי לסייע לבית הדין לעררים לבצע את ההליך באופן המהיר, היעיל והצודק ביותר.

13.1.4 מיקום בתי הדין לעררים

כיום קיימים ארבעה בתי דין לעררים – בתל-אביב, בירושלים, בבאר שבע ובחיפה.

⁵ תקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים), התשע"ד–2014.

⁶ תקנה 17(1) לתקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים), התשע"ד–2014.

13.1.5 אופן מינוי דיינים לבית הדין לעררים

דייני בית הדין לעררים נבחרים על ידי ועדת איתור ברשות מנכ"ל משרד המשפטים אשר ממליצה בפני שר המשפטים על המועמדים שבחירה הוועדה.⁷ שר המשפטים ממנה את הדיינים מתוך המועמדים שהומלצו. תוקף המינוי הוא לחמש שנים ואפשר לשוב ולמנות דין מכהן לחמש שנים נוספות בהליך זהה.⁸ חלק משמעותי מן הדיינים היושבים בדין שימשו קודם לכן בוועדות השגה של רשות האוכלוסין וההגירה או בבית הדין לביקורת משמורת. אחת לחמש שנים נבחר דין לשמש ראש בית הדין לעררים. מאז האיחוד המינהלי בין בית הדין לעררים ובין בית הדין לביקורת משמורת, עומד ראש בית הדין לעררים בראש המערכת כולה.

הערת המחברים – לאור הניסיון החיובי שהצטבר ביחס לפעולתו ונחיצותו של בית הדין לעררים יהיה זה נכון להכפיף אותו למערכת בתי המשפט ביחס לכלל פעילותו, ובמיוחד ביחס לאופן מינוי השופטים, ולבטל את בית הדין לביקורת משמורת, אשר סמכויותיו נכללות בסמכויות בית הדין לעררים.

13.1.6 הנושאים שבהם דן בית הדין לעררים

בתחום סמכותו של בית הדין לעררים מצויים נושאים רבים ומגוונים, לרבות: ענייני הכניסה לישראל;⁹ שהייה ושיבה בישראל או יציאה ממנה;

ענייני אזרחות, לרבות לפי סעיף 7 לחוק האזרחות;¹⁰

עניינים לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה);¹¹

⁷ סעיף 13כג לחוק הכניסה לישראל.

⁸ סעיף 13כג(ד) לחוק הכניסה לישראל.

⁹ חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (להלן: "חוק הכניסה לישראל").

¹⁰ חוק האזרחות, התשי"ב-1952.

¹¹ חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003.

עניינים של בני זוג של בעל רישיון לישיבת קבע בישראל או של בן זוג של אזרח ישראלי;

ביקורת משמורת;

עניינו של קטין שנולד בישראל ולא חל עליו חוק השבות;

עניינים מסוימים המנויים בחוק למניעת הסתננות;¹²

וכן עניינים נוספים הקשורים באזרחות המפורטים בתוספת של חוק הכניסה לישראל.

מנגד, בית הדין לעררים אינו מוסמך לדון בערר על החלטות הממשלה, התקנת תקנות וחוקים, אלא דרוש עורר מסוים הרוואה עצמו נפגע מהחלטת רשות האוכלוסין בעניינים אלו.¹³

בשנים 2014–2016 הוגשו עררים רבים לצורך מתן מעמד לפליטים, בעיקר ממדינות ברית המועצות לשעבר, לרבות אוקראינה וגאורגיה.

לאחרונה הוגשו עררים רבים לצורך מתן מעמד לפליטים, בעיקר ממדינות אוקראינה, סודן ואריתריאה. זאת מחמת עלייה חדה במספר השוהים הבלתי חוקיים המגיעים מברית המועצות לשעבר ובין היתר, בשל המלחמה בין רוסיה ואוקראינה. בשל כך, גם קצב הגשת בקשות מקלט בקרב אזרחי אוקראינה, גאורגיה, רוסיה ומולדובה בשנת 2016 עלה באופן ניכר.¹⁴

בעניין א.ק.¹⁵ הגיש אזרח אוקראיני בקשה על פי אמנת הפליטים,¹⁶ למקלט מדיני בישראל מחשש מפני רדיפתו על ידי ממשלת אוקראינה אם יחזור לארצו.

¹² חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד–1954.

¹³ סעיף 13כד(א) לחוק הכניסה לישראל.

¹⁴ לפירוט נוסף ראו לעיל. **Error! Reference source not found.**

¹⁵ ערר (כניסה לישראל ת"א) 16-1920 א.ק. נ' משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה (20.11.2016).

לטענת העורר, הרדיפה באה לידי ביטוי בגיוסו לצבא האוקראיני על פי חוק המדינה, או הסתכנות בעונש מאסר על פי חוקי מדינה זו. בית הדין לעררים קבע, בין היתר, כי המבקש לא הוכיח שצפויה לו סכנת חיים או סכנה משמעותית לחירותו אם יתגייס לצבא או אם יערוק ממנו. לכן הטענה לרדיפה בנסיבות אלה אינה יכולה לעמוד. ערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה אף הוא.¹⁷

13.1.7 אוכלוסיית היעד של בתי הדין לעררים¹⁸

אוכלוסיית היעד של בית הדין לעררים כוללת קבוצות רבות ומגוונות כמו מהגרי עבודה, מבקשי מקלט, עובדים זרים (עם רישיון עבודה וללא רישיון), ילדי עובדים זרים, מבקשי מעמד מכוה זוגיות, מבקשי איחוד משפחות, הארכת אשרות של עובדים זרים, הארכת אשרות בענף הסיעוד מטעמים הומניטריים, קטינים לא מלווים, צאצא של יהודי שלא חל עליו חוק השבות (למשל נין של יהודי) ועוד.

13.1.8 תנאים לפנייה לבית הדין לעררים

העורר לבית הדין לעררים, מכוח נהלי אשרות לישראל, לרבות סעיף 7 לחוק האזרחות¹⁹, יכול לפנות אליו רק לאחר שמיצה את ההליכים במסגרת רשות האוכלוסין.²⁰

¹⁶ אמנה בדבר מעמדם של פליטים, 1951 (Convention relating to the status of Refugees) (ידועה גם כאמנת ז'נבה).

¹⁷ עמ"נ (מינהליים ת"א) 15413-12-16 OLEKSANDR KONOVALOV נ' מדינת ישראל (2.1.2017).

¹⁸ ראה הרחבה בפרק י"ז- סירוב כניסה לישראל בנתב"ג.

¹⁹ נוהל 1.6.0001 - טיפול בבקשות ועררים.

²⁰ בג"ץ 2624/97 רונאל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא(3) 71 (1997); בבג"ץ 353/70 אייזיק (שי"ק) נ' משרד הפנים, פ"ד כה(1) 544 (1971); בבג"ץ 9067/11 אבו זהרייה נ' משרד הפנים, (1.2.2012).

הערר לבית הדין לעררים מוגש בכתב בתוך שלושים ימים מיום פרסום ההחלטה עליה עוררים, או מיום שהעורר קיבל עליה הודעה. עניין המועד מהותי. על העוררים לעשות מאמץ רב ככל האפשר לקבל את המידע בדבר פרסום ההחלטות, וכך לא יחמיצו את המועד להגשת הערר.

בכל נושא אפשר להגיש רק ערר אחד. המשיבים בדיונים בבית הדין לעררים הם, כאמור, שר הפנים ורשות האוכלוסין. לרשותם עומדת, לצורך כך, לשכה משפטית מקצועית אשר עוסקת רק בנושאים אלו. עקרונות הפומביות והשקיפות חלות על בית הדין לעררים במלואן, עם ההחרגות המקובלות (ביטחון המדינה, הגנה על המוסר או קטין, צנעת הפרט ועוד).

13.1.9 ערעור על החלטת בית הדין לעררים

על החלטתו של בית הדין לעררים אשר, כאמור, יושב כבית דין מינהלי לעניינים מינהליים, אפשר לערער בזכות בערעור מינהלי לפני בית המשפט המחוזי לעניינים מינהליים. על "החלטה אחרת" ניתן להגיש בקשה לערעור ברשות משופט בית המשפט המחוזי לעניינים מינהליים. לבית הדין לעררים קיימת כמובן גם הסמכות לפסוק הוצאות ושכר טרחה לצדדים.

13.1.10 ערעור וביקורת שיפוטית על החלטות רשות האוכלוסין ושר הפנים

הקמתו של בית הדין לעררים אשר מתמחה בתחום המעמד והאזרחות, מאפשרת דרך אחידה, נוחה וראויה לערור על החלטות רשות האוכלוסין ושר הפנים. עד להקמתו של בית הדין לעררים דרך הערעור עליהן הייתה מסורבלת ומסובכת. החלטות רשות האוכלוסין ושר הפנים נדונו בוועדת ההשגה לזרים, או בגופים שיפוטיים אחרים, אולם לא בצורה אחידה, סדורה וברורה.

בית הדין לעררים הוא מערכת נפרדת מזו של הנהלת בתי המשפט ואינו חלק מן המערכת הממוחשבת "נט המשפט". רשות האוכלוסין וההגירה אינה מיוצגת על ידי הפרקליטות, אלא על ידי פרקליטי המחלקה המשפטית שלה בבית הדין.

הקמתו של בית דין לעררים מאפשרת לכל מי שבקשתו בעניינים המנויים נדונה ונדחתה על ידי רשות האוכלוסין או שר הפנים בהחלטות מסוימות, לערער לבית הדין לעררים. כך, למעשה, משמש בית הדין לעררים גוף ביקורת שיפוטית על החלטת רשות האוכלוסין, זאת על פי כללי המשפט המינהלי, דהיינו: על ידי בחינה שיפוטית של ההחלטה על פי כללי המשפט המינהלי.

בית הדין לעררים לא אמור לבוא בנעלי רשות האוכלוסין ולהחליף את שיקול דעתה. עם הקמתו מציג בית הדין לעררים ערכאה מקצועית נוספת במשפט הישראלי אשר מתמקדת ומתמחה בנושא המעמד והתושבות. כך מסייעת ערכאה זו בהקטנת העומסים בבית המשפט, בצמצום הליכי ביניים ובקבלת החלטה סופית אשר מעניקה ודאות לעורר בזמן קצר.

13.2 בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים²¹

בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים הוקם בשנת 2012.²² דייני בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים ממונים מבין דייני בית הדין לביקורת משמורת, כאשר הכללים המנחים את שני בתי הדין דומים.²³

בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים הוקם כדי להתמודד עם גלי המסתננים החודרים לישראל דרך הגבול הדרומי של המדינה. בעבר, אפשר היה להחזיק מסתננים במתקן חולות לתקופות ממושכות.²⁴

כיום, לאחר שמדינת ישראל הצליחה לבלום כניסת מסתננים לישראל באמצעות הגדר בגבול הדרום, מדינת ישראל פועלת להגביר את קצב

²¹ ראה הרחבה בפרק י"ז - סירוב כניסה לישראל בנתב"ג.

²² סעיף 30 לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954.

²³ על אודות בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים ראו: <http://www.justice.gov.il/Units/mishmoret/Pages/About.aspx> ב-14.5.2018.

²⁴ ראו לעיל **Error! Reference source not found.**

היציאה מרצון של מסתננים מישראל למדינת מוצאם או למדינה שלישית. בעבר הופעל מתקן 'חולות', שבו ניתן היה להחזיק מסתננים לתקופות ממושכות.

בעניין **אלמסגד גריוסוס צגטה**,²⁵ נקבע כי מדינת ישראל רשאית להרחיק מסתננים למדינה שלישית בטוחה, וכי החזקה במשמורת תבוצע בעיקר ביחס למסתננים שיסרבו לצאת מישראל מרצונם, או כאשר מתקיימות עילות אחרות לפי הדין. עוד נקבע כי יש לבחון את סוגיית שיתוף הפעולה של המוחזק בהתאם לנסיבות העניין.

בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים ובית הדין לביקורת משמורת הם בפועל ערכאה אחת, כאשר דייני בית הדין מכריעים הן לפי חוק הכניסה לישראל, והן לפי החוק למניעת הסתננות.

13.3 איחוד מינהלי

לאחר הקמת בית הדין לעררים התקבלה, בשנת 2015 החלטה לבצע איחוד מינהלי בין בית הדין לעררים לבין בית הדין לביקורת משמורת אשר כולל בתוכו גם את בית הדין לביקורת משמורת של מסתננים. בראש הגופים הללו עמדה נשיאת בית הדין בדימוס, הדיינת מיכל צוק-שפיר. כיום עומד נשיא בית הדין לעררים הדיין חנניה גוגנהיים. האיחוד המינהלי בא לידי ביטוי, בין היתר, במינויים כפולים של דיינים אשר דנים גם בבקשות המוגשות לבית הדין לביקורת משמורת ומסתננים וגם בבקשות לבית הדין לעררים. נוסף על כך שני בתי הדין מאוחדים תקציבית ומקיימים ימי עיון משותפים.

13.4 בית הדין לעבודה

בית הדין לעבודה פועל מתוקף חוק בית הדין לעבודה,²⁶ והוא חלק ממערכת בתי המשפט בישראל. לבית הדין לעבודה סמכות בלעדית לדון בנושאים של משפט

²⁵ ע"מ 8101/15 אלמסגד גריוסוס צגטה נ' שר הפנים (28.8.2017).

²⁶ חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969.

העבודה הקיבוצי והאישי, ומשפט הביטחון הסוציאלי. לבית הדין לעבודה הסמכות לדון גם בזכויות חוק ביטוח בריאות ממלכתי,²⁷ וחוק הביטוח הלאומי²⁸ אשר כוללים גם סמכות ייחודית לדון בתביעות של עובדים זרים נגד מעסיקים שהלינו את שכרם, ופגעו בזכויות היסוד שלהם כעובדים.

לבית הדין לעבודה סמכות ייחודית לדון בהליכים פלילים לפי הוראות חוקים מסוימים, ובהם חוק עובדים זרים²⁹ לרבות העסקת עובד זר ללא היתר עבודה, או אי-קיום החובות החלות על המעסיק, לרבות תשלום ביטוח רפואי. בשלב זה סמכויותיו אלו של בית הדין לעבודה אינן מקבילות לסמכותו של בית הדין לעררים, באשר בית הדין לעררים אינו מוסמך לדון בנושאים אלה.

על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה אפשר לערער בזכות לפני בית הדין הארצי לעבודה. על פסיקותיו של בית הדין הארצי לעבודה אי-אפשר לערער. במקרים חריגים ובהתקיימותם של תנאים מיוחדים, אפשר להגיש עתירה לבג"ץ.

בתי הדין לעבודה מתייחסים בחומרה רבה לביצוע עבירות של העסקת עובד זר ללא היתר, בהיותן עבירות חברתיות ומוסריות. לצד הרשעה פלילית למנהלים בכירים מטילים בתי הדין לעבודה, הן על החברה המעסיקה והן על מנהליה, קנסות בשיעורים גבוהים.³⁰

כך למשל, בעניין **ניר עם כהן ירקות אגודה שיתופית חקלאית בע"מ**,³¹ הוגש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה נגד הרשעתם של אגודה שיתופית ושניים ממנהליה בעבירות על חוק עובדים זרים, ביחס לשני עובדים זרים. בין העבירות

27 חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.

28 חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

29 חוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 (להלן: "חוק עובדים זרים").

30 עפ"א (ארצי) 47/08 **יאיר שערים 2000 בע"מ נ' מדינת ישראל** (26.10.2009); ע"פ (ארצי) 1001/01 **מדינת ישראל – ניסים** (17.6.2002).

31 ע"פ (ארצי) 13/07 **ניר עם כהן ירקות אגודה שיתופית חקלאית בע"מ נ' מדינת ישראל – משרד התעשייה המסחר והתעסוקה** (6.9.2009).

שבהן הורשעו נכללו העסקה ללא היתר עבודה, העסקה ללא חוזה עבודה, העסקה ללא ביטוח רפואי וללא פירוט שכר כדין, וכן הרשעה בעבירות של אי-העמדת מגורים הולמים. האגודה ומנהליה חויבו לשלם קנסות בשיעורים המקסימליים בחוק. על האגודה הוטל קנס כספי של לא פחות מ-939,600 ש"ח, ועל כל אחד מנושאי המשרה הוטל קנס בסך של 261,000 ש"ח.

בית הדין הארצי לעבודה דחה את הערעור ופסק, בין היתר כי לאור תכלית החוק להבטיח תנאי עבודה מינימליים לשמירת זכויותיהם הבסיסיות של העובדים הזרים, ונוכח חומרת העבירות והחשיבות החברתית במיגורן, אפשר להרשיע גם תאגיד מכוח תורת האורגניזם. נקבע כי במקרה זה אחריותה של האגודה הוכחה מעבר לספק סביר.

עוד נקבע כי יש להרשיע גם את מנהל האגודה, שהוא אורגן בכיר בה, שעה שהוא נושא אחריות פלילית אישית מכוח חוק עובדים זרים.³² כך גם לגבי מנהל בכיר נוסף אשר הוטלה עליו אחריות פלילית שילוחית מכוח אותו חוק,³³ בהיותו מנהל האגודה.

סעיף 5 לחוק עובדים זרים קובע חזקה על פי הדין, לפיה אם נעברה עבירה על ידי התאגיד, יראו את נושא המשרה כאחראי באופן ישיר ועצמאי לביצוע העבירה. המשמעות היא כי כאשר מתבצעת עבירה במסגרת חוק זה, קיימת לנושא משרה אחריות פלילית על כל המשתמע מכך. זאת גם אם הוא לא עבר באופן ישיר את העבירה. "נושא משרה" על פי פסק הדין מתייחס לכל השכבה העליונה של נושאי משרה בתאגיד וכולל את הדירקטוריון, הדירקטור, המנהל הכללי והמנהל עסקים.

בית הדין הארצי לא ראה מקום להתערב בגזר הדין וקבע כי שיעורי הקנס הולמים את חומרת העבירות ועולים בקנה אחד עם האינטרס הציבורי של מטרות הענישה והצורך בהרתעה.

32 סעיף 5(א) לחוק עובדים זרים.

33 סעיף 5(ב) לחוק עובדים זרים.

בעניין **ג.לוריה בע"מ**,³⁴ נקבע על ידי בית הדין הארצי כי אם נעברה העבירה על ידי התאגיד, יראו את נושא המשרה כמי שהפר את חובתו הראשונית. בית הדין הארצי מצטט את סעיף 5(ב) לחוק עובדים זרים כי: **"אלא אם כן הוכיח כי נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות, ועשה כל שניתן כדי למלא את חובתו"**.³⁵ עוד נקבע בפסק הדין כי נושא משרה לא יכול לעצום עיניים ולסמוך באופן עיוור על עובדיו, בכירים ככל שיהיו, ועליו לוודא כי העסקתם של עובדים בתאגיד אינה עומדת בניגוד להוראות חוק עובדים זרים. בית הדין הארצי קיבל את הערעור באופן חלקי, והטיל קנס כספי על החברה בסך של 100,000 ש"ח, ועל נושא המשרה הטיל קנס בסך 30,000 ש"ח.

בעניין **יאיר שערים 2000 בע"מ**,³⁶ הרשיע בית הדין האזורי לעבודה חברה ישראלית ומנהלה בהעסקת עובד זר שלא כדין, לאחר שאחד מעובדי החברה לקח עימו לביצוע עבודה עובד זר ללא היתר. על החברה הוטל קנס כספי גבוה בסכום של 52,000 ש"ח, ועל מנהלה הוטל קנס כספי בסכום של 13,000 ש"ח. זאת רק מכוח היותו נושא משרה בתאגיד ועקב חובתו לבדוק את אישור העבודה, על פי חוק עובדים זרים.³⁷

הערעור לבית הדין הארצי לעבודה נדחה, ונקבע, בין היתר, כי על המנהל מוטלת אחריות לפקח ולבדוק את זהות העובדים, גם כאשר העסקת העובד לא בוצעה ישירות על ידו. בית המשפט קבע כי המנהל היה מודע לאפשרות שעובד יצטרך להיעזר בעובד זמני, והעניק לו חופש פעולה לעשות כן, בלי שביקש מהעובד לעדכן אותו לגבי זהות העובדים שבהם הוא נעזר מפעם לפעם, ולקבל את אישורו לכך.

³⁴ ע"פ (ארצי) 37/09 ג.לוריה בע"מ נ' מדינת ישראל – משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה (29.6.2009).

³⁵ שם, בעמ' 10 (ההדגשה במקור).

³⁶ ע"פ"א (ארצי) 47/08 יאיר שערים 2000 בע"מ נ' מדינת ישראל (26.10.2009).

³⁷ סעיף 5(א) לחוק עובדים זרים.

בהתאם לזאת נקבע כי המערער לא פיקח על העסקת העובד, והסתפק בהנחיה כללית שנתן למנהלי החברה כמה שנים קודם לכן. לכן קבע בית הדין הארצי לעבודה כי התקיים היסוד של עצימת העיניים, ובהתאמה גם היסוד הנפשי מסוג "מודעות" הנדרש לצורך הרשעה בעבירה של העסקת עובדים זרים.

במקרה נוסף בעניין **ערגה מן**,³⁸ הורשעו בני זוג על פי הודאתם, בביצוע עבירות של העסקת עובד זר בעבודת משק בית ללא היתר וללא ביטוח רפואי. בהרשעה זו הטיל בית הדין האזורי לעבודה קנס משותף בסך של 12,000 ש"ח, והתחייבות בסכום של 58,400 ש"ח להימנע במשך שלוש שנים מביצוע עבירה לפי חוק עובדים זרים. הואיל והקנס הוטל במשותף על שני בני הזוג, הגישה פרקליטות המדינה ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, שבו עתרה להטיל קנס אחד על כל אחד מבני הזוג בנפרד, על פי מתחם הענישה, בהתאם לעיקרון של ענישה אינדיבידואלית. בית הדין הארצי לעבודה קיבל את הערעור והשית על כל אחד מבני הזוג קנס נפרד בסכום של 9,000 ש"ח לכל אחד.

בכל הכבוד הראוי נראה למחברים כי מדובר במדיניות מרחיבה במיוחד שאינה ראויה באשר היא מטילה אחריות פלילית, על כל השלכותיה, מתוך הרחבת היריעה של עיקרון האחריות המוחלטת וחזקת הידיעה, על פעולותיהם של גורמים ללא צורך להוכיח שהם היו מודעים לפעולה. במקום אחר בספר זה פירטו המחברים את עמדתם ואת נימוקיהם לכך שיש מקום לשנות את המדיניות.

13.5 בית משפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים

לבית המשפט לעניינים מינהליים יש סמכות לדון בעתירות הבאות (רשימה חלקית):

³⁸ ע"פ (ארצי) 33166-09-15 מדינת ישראל נ' ערגה מן (1.2.2017).

1. נגד החלטות פרטניות של לפי חוק השבות, התש"י-1950. הדבר כולל, בין היתר, החלטות הנוגעות לזכאות לעלייה, כגון דחיית בקשה לקבלת מעמד עולה או קביעה כי המבקש אינו עומד בתנאי חוק השבות.
2. בהתאם לפרט 12(5) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, שבו נכלל במפורש חוק הדרכונים, התשי"ב-1952, החלטה של רשות לפי חוק הדרכונים, נתונה, ככלל, לביקורתו של בית המשפט לעניינים מינהליים.
3. חוק האזרחות, למעט סעיף 7 - כאן יש חשיבות לתיקון החקיקה שנעשה בשנים האחרונות. כיום פרט 12(2) לתוספת הראשונה כולל את חוק האזרחות, התשי"ב-1952.
4. ערעור מינהלי בזכות על פסק דין של בית הדין לעררים לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים.³⁹ את הערעור המינהלי יש להגיש בתוך 45 ימים ממועד מתן פסק הדין. על החלטה אחרת של בית הדין לעררים לעניין עיכוב ביצוע וכן החלטה בעניין סמכות עניינית אפשר לערער ברשות.⁴⁰

מהן סמכויות בית המשפט בעתירה?

מבחינת הסעדים, סעיף 8 לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים קובע שבית המשפט דן בעתירה לפי העילות, הסמכויות והסעדים שלפיהם דן בג"ץ, בשינויים המחויבים. לכן בית המשפט יכול, בהתאם לנסיבות:

* לבטל החלטה מינהלית.

* להורות לרשות לקבל החלטה מחדש.

³⁹ סעיף 13 לא(א) לחוק הכניסה לישראל.

⁴⁰ סעיף 13 לא(ב) לחוק הכניסה לישראל.

- * להורות לרשות לשקול את העניין מחדש בהתאם לאמות המידה שקבע בית המשפט.
- * במקרים מתאימים, לתת צו עשה או סעד אופרטיבי.
- * לתת צו ביניים לעיכוב ביצוע החלטת הרשות או לשמירת המצב הקיים.
- * לבחון סבירות, מידתיות, שיקולים זרים, הפליה, פגיעה בכללי הצדק הטבעי, חובת ההנמקה וכדומה.

עם זאת, נקודת המוצא היא שבית המשפט מבצע ביקורת שיפוטית על החלטת הרשות, ולא מחליף בדרך כלל את שיקול דעתה בשיקול דעתו שלו. בפסיקה הרחבה בתחום המעמד הודגש כי שיקול הדעת של רשות האוכלוסין עשוי להיות רחב, אך הוא עדיין כפוף לכללי המשפט המינהלי ולדרישת הסבירות

בית המשפט לעניינים מינהליים מפעיל ביקורת שיפוטית מצומצמת יחסית על ההחלטות של רשות האוכלוסין וההגירה ושל בית הדין לעררים. במקרה אחד דחה בית המשפט לעניינים מינהליים ערעור מינהלי על החלטת בית הדין לעררים שדחה ערר ביחס לקבלת מעמד בישראל מטעמים הומניטריים.⁴¹ בית המשפט לא מצא מקום להתערב בקביעת הוועדה הבין-משרדית לעניינים הומניטריים, וקבע, בין היתר, כי לשר הפנים שיקול דעת רחב, וכי בית המשפט מתערב בצמצום רב בשיקולי הוועדה הבין-משרדית בהחלטה אם להעניק או לסרב להעניק מתן מעמד בשל טעמים הומניטריים.

בפסק דין אחר נדחה ערעור על החלטת רשות האוכלוסין וההגירה שלא לשדרג את מעמדו של תושב יהודה ושומרון,⁴² בהליך של איחוד משפחות עם רעייתו. נפסק כי לא נמצא מקום להתערב בהחלטת בית הדין לעררים לקבל את

⁴¹ עמ"נ (מינהליים י-ם) 27083-03-15 בלילא נ' משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה (16.7.2015).

⁴² עמ"נ (מינהליים י-ם) 31825-12-14 סאלאימה נ' רשות האוכלוסין וההגירה משרד הפנים (26.10.2015).

טענת רשות האוכלוסין בדבר שיהוי בבקשת המערערים. זאת בהיעדר נסיבות חריגות המצדיקות את דחיית הטענה, נוכח הנזק הראייתי שנגרם לרשות האוכלוסין בגין חלוף הזמן.

קיימים מקרים שבהם בתי המשפט המחוזיים מקבלים ערעורים מינהליים נגד החלטות של בית הדין לעררים. במקרים מסוג זה, בתי המשפט מחזירים את התיק לרשות האוכלוסין לבחינת התיק מחדש.

כך למשל, בעניין **פלוני נ' משרד הפנים**,⁴³ דחה בית הדין לעררים ערר ביחס לבקשה למתן מעמד בישראל מכוח ניהול הטיפול במתן מעמד לבני זוג של ישראלים, לרבות בני אותו מין. בפסק דינו אימץ בית הדין לעררים את קביעת רשות האוכלוסין שלפיה הקשר שבין המערערים אינו עולה כדי קשר של ידועים בציבור. בית המשפט המחוזי קבע כי יש לקבל באופן חלקי את הערעור המינהלי, בלי להביע עמדה אם המערערים הוכיחו את כנות הקשר לצורך מתן מעמד, במובן זה שלא היה מקום להפסיק את ההליך המדורג. בית המשפט קבע כי ההחלטה להפסיק את ההליך המדורג הייתה לא סבירה ולא מידתית, וכי על רשות האוכלוסין היה לנקוט פתרון מידתי אחר, כאשר התעורר ספק בעניין כנות הקשר הזוגי, ולא ליתן החלטה סופית בדבר דחיית הבקשה לאיחוד משפחות.

13.6 בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

אפשר להגיש לבית המשפט העליון ערעור ברשות על פסק דין, או על החלטה אחרת אשר ניתנה על ידי בית המשפט המחוזי. בדרך כלל נוטה בית המשפט העליון ליתן רשות ערעור רק במקרים חריגים.

במקרה אחד שבו התערב בית משפט העליון, נדון עניינה של סטודנטית אמריקאית, בשם לורה אל קאסם, ממוצא פלסטיני, אשר סיימה לימודי תואר

⁴³ עמ"נ (מינהליים י"ם) 15227-10-16 פלוני נ' משרד הפנים רשות האוכלוסין וההגירה (30.8.2017).

ראשון באוניברסיטה בפלורידה, שם הובילה את התא המקומי של ה-BDS. היא קיבלה אשרת לימודים מהקונסוליה הישראלית, לשם לימודים באוניברסיטה העברית בירושלים, אך עם הגעתה לנמל התעופה בן-גוריון כניסתה לישראל נאסרה בשל תמיכה בחרם על ישראל (לשעבר פעילת הארגון סטודנטים למען צדק בפלסטין הקורא לחרם על ישראל, בנימוק שהיא פעילת BDS). לורה ערערה על ההחלטה לבית המשפט המחוזי ואף בערכאה זו נדחתה כניסתה לישראל בשל תמיכתה בחרם על ישראל. לאחר שערערה לבית המשפט העליון, ביטל האחרון את ההחלטה למנוע את כניסתה ולורה אלקאסם הורשתה להיכנס לישראל.⁴⁴

בעניין **פלוגית נ' רשות האוכלוסין וההגירה**,⁴⁵ נדחתה בקשת רשות ערעור ביחס לדחיית הבקשה של אזרחית אתיופיה לקבלת מקלט מדיני בישראל, במתכונת מקוצרת. נפסק כי הבקשה היא "גלגול שלישי" של הפרשה ומכאן שחלה עליה אמת מידה מצמצמת כי עניינה ונסיבותיה אינו מצדיק מתן רשות ערעור. עוד נקבע כי החלטות ערכאות קמא, שלפיהן החלטת רשות האוכלוסין וההגירה אינה בלתי סבירה, מנומקת ומפורטת, וכי לא נמצא כי למבקשת נגרם עיוות דין.

בעניין **סובחי אחסין נ' שר הפנים**,⁴⁶ נדחתה בקשת רשות ערעור ביחס לבקשה לשדרוג מעמד בישראל על ידי בית הדין לעררים. נקבע כי על בקשת רשות ערעור בהליך מינהלי חלה אמת מידה מחמירה, הדומה לזו הנוהגת בהליכים אזרחיים. נקבע כי במקרה זה, הבקשה אינה עומדת באמת מידה זו, מאחר שהיא אינה מעלה שאלה משפטית עקרונית, וכי טענות נגד יישום ההלכות המנחות אינן מצדיקות מתן רשות ערעור, ולא נמצא כי נגרם להם עיוות דין.

⁴⁴ בר"ם 7216/18 Lara Alqasem נ' משרד הפנים - רשות האוכלוסין וההגירה (18.10.2018).

⁴⁵ בר"ם 5671/17 פלוגית נ' רשות האוכלוסין וההגירה – מינהל אכיפה וזרים (24.7.2017).

⁴⁶ בר"ם 4535/16 סובחי אחסין נ' שר הפנים (2.11.2016).

בעניין **פלוגית נ' משרד הפנים**,⁴⁷ נדחה ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים ביחס למתן מעמד מטעמים הומניטריים. בית המשפט העליון קבע, בין היתר, כי טענותיה של המבקשת נדונו ונדחו שתי ערכאות, ובכלל זה על ידי בית הדין לעררים המתאפיין במקצועיות ובמומחיות בתחומי עיסוקו. עוד נקבע כי הבקשה היא "גלגול שלישי" של הפרשה, ולכן חלה אמת מידה מצמצמת, בשים לב כאמור לאופיו של בית הדין לעררים ולמידת מומחיותו, וכן למספר ה"גלגולים" שעבר ההליך. כמו כן נקבע כי יישום אמות המידה האמורות על ענייננו מעלה שאין הצדקה להיעתר לבקשה, טענותיה של המבקשת אינן מעוררות שאלה עקרונית, ואף לא מתעורר חשש שמא נגרם לה עיוות דין. נפסק כי החלטות הערכאות קמא מנומקות ומפורטות והמסקנה שלפיה לא מתקיימות נסיבות אשר מצדיקות מתן מעמד למבקשת מטעמים הומניטאריים נטועה בעובדות ובדין ולא נמצא מקום להתערב בה.

13.7 עמדת המחברים

13.7.1 כפיפות בית הדין לעררים

מערכת בית הדין לעררים היא חלק מיחידות משרד המשפטים, ואין חלק מן הרשות השופטת אשר מורכבת ממערכת בתי המשפט בישראל. המשמעות היא כי דייני בית הדין אינם שופטים, כללי האתיקה של השופטים אינם חלים עליהם, הם אינם כפופים לחוק נציב תלונות הציבור של השופטים וכדומה.⁴⁸

משרד המשפטים הוא אורגן של ממשלת ישראל ואינו חלק מן הרשות השופטת, שהיא רשות עצמאית ומובטחת מפני התערבות הרשות המחוקקת

⁴⁷ בר"ם 5778/15 פלוגית נ' משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה (27.8.2015).

⁴⁸ ראו המוקד לפליטים ולמהגרים דו"ח בית הדין לעררים (אוקטובר 2016) זמין ב"דו"ח בית הדין לעררים" / <https://hotline.org.il/publication/tribunals> (נדלה ב-14.5.2018) (להלן: "דו"ח בית הדין לעררים").

והרשות המבצעת. אי־התלות של הרשות השופטת באה גם לידי ביטוי בכפיפות השופט לְמִרְוֹת החוק בלבד, כאשר הוא אינו כפוף לאדם, או לְמִרְוֹת של רשות אחרת.

לדעת המחברים יש להפוך את בית הדין לעררים לחלק מן הרשות השופטת, ולשם כך להכפיף את בית הדין לעררים למערכת בתי המשפט בישראל. זאת גם מן הטעם כי לבית הדין לעררים יש אותן סמכויות מינהליות כמו לבתי המשפט המחוזיים ולבג"ץ, והוא, למעשה, מתנהל כמו בית משפט לכל דבר.

הכנסתו של בית הדין לעררים למערכת בתי המשפט תסייע גם להפרדת רשויות בין משרד הפנים ורשות האוכלוסין לבין בית הדין לעררים. על פי הוראות חוק הכניסה לישראל, דייני בית הדין לעררים ממונים על ידי שר המשפטים. הדיינים אשר מונו עד כה כיהנו קודם לכן כראשי ועדת ההשגה, ולמעשה היו כפופים למשרד הפנים. לדעת המחברים, המינויים אינם תואמים את הוראות חוק בתי דין מינהליים,⁴⁹ שם נקבע כי לא יתמנה חבר בית דין אשר נמצא באופן תדיר בקשר מקצועי, עסקי או אחר עם הרשות המינהלית שעל החלטותיה אפשר לערור בפני אותו בית דין, אם טרם חלפה שנה מהיום שפרש. לכן נראה כי קיים פגם במינוי דיינים אשר כיהנו קודם לכן בוועדות השגה, אשר בתום כהונתם בתחומים השונים צפויים לחזור לשם.

תיקון מספר 22 לחוק הכניסה לישראל הכשיר את ניגוד העניינים וקבע כי עובד מדינה שישב קודם לכן בוועדת ההשגה לזרים, לא ייחשב כמי שיש לו קשר באופן תדיר עם הרשות המינהלית.⁵⁰

לעניות דעת המחברים קיים טעם לפגם בכך שדייני בתי הדין לעררים, אשר ממונים על ידי ועדה היושבת במשרד המשפטים, מקיימים ביקורת שיפוטית על נהלים ועל מדיניות ההגירה אשר אושרו בידי הגורמים האמונים על מינויים של אותם דיינים, וקובעים בסופו של יום אם להאריך את כהונתם של אותם דיינים בתום חמש שנים או לסיים את העסקתם.

49 סעיף 9(ב) לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992.

50 דו"ח בית הדין לעררים, לעיל ה"ש 48.

פגם נוסף בהפרדת רשויות בא לידי ביטוי בכך שבית הדין לעררים והלשכה המשפטית במשרד הפנים אשר מייצגת בבית הדין לעררים, שוכנים באותו בניין. פגם זה מנוגד להנחיות היועץ המשפטי לממשלה שעל פיהן רצוי למקם את בית הדין במבנים אשר אינם שייכים למשרד ממשלתי אשר פעילותו מבוקרת על ידו.⁵¹

סביר להניח כי הכנסתו של בית הדין לעררים למערכת בתי המשפט תבטיח את היותו רשות עצמאית אשר אינה תלויה ברשות האוכלוסין, ותסייע בהפרדה מוחלטת בין שני הגופים. הכנסתו של בית הדין לעררים למערכת בתי המשפט תסייע גם לאחידות הפסיקה, כאשר בית הדין לעררים יהיה כפוף לפסיקתו של בית המשפט העליון, כמו יתר בתי המשפט בישראל.

13.7.2 הרחבת הסמכות

לדעת המחברים יש להרחיב את הסמכות העניינית של בית הדין לעררים ולאפשר לו לדון, כמו לבית הדין לעבודה, כעניין שבגררא, בהליכים פלילים נגד העסקת עובדים זרים שלא כדין, לרבות העסקה ללא היתר עבודה ואי־מתן ביטוח רפואי. זאת להבדיל מעניינים אזרחיים ביחס לתביעות של עובדים זרים נגד מעבידים אשר יוסיפו להידון בבית הדין לעבודה. לדעת המחברים ריכוז כל הסמכויות הנדרשות תחת בית דין לעררים יסייע לייעל ולפשט את כלל ההליכים הנוגעים למעמד ותושבות, ויתרום לאחידות הפסיקה.

בית דין לעררים מתאפיין במקצועיות ובמומחיות בתחום מעמד ותושבות. הרחבת סמכויותיו מכוח חוק עובדים זרים מתבקשת, ואף נחוצה, לצורך קבלת החלטות מקצועיות בתחום מומחיותו.

13.7.3 מיזוג של בית הדין לביקורת משמורת

⁵¹ ראה דו"ח בית הדין לעררים, לעיל ה"ש 48; וכן "המדיניות בעניין הקמת בתי דין מינהליים" הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 2.3203 (התשס"ז).

בשנת 2015 התקבלה החלטה לבצע איחוד מינהלי בין בית הדין לעררים לבין בית הדין לביקורת משמורת. לדעת המחברים יש לאחד באופן מלא את בית הדין לעררים, ואת בית הדין לביקורת משמורת (לרבות בית דין לביקורת משמורת של מסתננים). בשני בתי הדין מכהנים אותם דיינים, כאשר ממילא לבית הדין לעררים קיימת סמכות מקבילה לדון בבקשה לשחרור ממשמורת רק במצב שבו הבקשה מוגשת עם ערר. כיום סמכויותיו של בית דין לביקורת משמורת מתמצות בביקורת שיפוטית על צווי משמורת בלבד, ונראה כי אין טעם מעשי וכלכלי שימשיך לעמוד כגוף נפרד.

עצם העובדה כי אותם דיינים מכהנים בשני בתי הדין פוגעת, לכאורה, בעצמאותם של שני בתי הדין, והם יוצרים למעשה זיקה ארגונית ומעשית הדוקה ביניהם.

כמו כן, בית הדין לעררים הוא למעשה בית דין מינהלי העורך ביקורת שיפוטית על כל החלטות רשות האוכלוסין וההגירה שניתנו על פי חוק הכניסה לישראל וענייני מעמד. הפרדת הביקורת השיפוטית על החלטות משרד הפנים ביחס לצווי משמורת מכלל העניינים העומדים בפני ביקורת שיפוטית של בית הדין לעררים היא מלאכותית ואינה נדרשת.

מיזוג בתי הדין צפוי לסייע באחידות הפסיקה, לחסוך זמן יקר ומשאבים יקרים, שכן מבקש אשר הוא בעל גישה לשני בתי הדין, יוכל לנהל את ענייניו באופן מרוכז מול בית דין אחד, אשר מתמחה ובקיא בכל ההיבטים הרלוונטיים בתחום התושבות והמעמד.

רשימת מקורות

חקיקה

- חוק האזרחות, התשי"ב–1952.
- חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג–2003.
- חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994.
- חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995.
- חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט–1969.
- חוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב–1992, סעיף 9(ב).
- חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס–2000.
- חוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952, סעיפים 13טו(א), 13יד(א), 13כג, 13כד(ד), 13לא(א), 13לא(ב).
- חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 9), התשס"א–2001.
- חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 22), התשע"א–2011.
- חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד–1954, סעיף 30ג.
- חוק עובדים זרים, התשנ"א–1991, סעיפים 5, 5(א), 5(ב).

חקיקת-משנה

- תקנות הכניסה לישראל (אגרות בבית הדין לעררים) (הוראת שעה), התשע"ד–2014.

— תקנות הכניסה לישראל (סדרי הדין והמינהל בבית דין לעררים),
התשע"ד–2014, תקנה 17(1).

פסקי דין של בית המשפט העליון

— בר"ם 7216/18 Lara Alqasem נ' משרד הפנים - רשות האוכלוסין
וההגירה (18.10.2018).

— עע"ם 8101/15 אלמסגד גריוסוס צגטה נ' שר הפנים (28.8.2017).

— בג"ץ 9067/11 אבו זהרייה נ' משרד הפנים, (1.2.2012).

— בג"ץ 353/70 איזיק (שי"ק) נ' משרד הפנים, פ"ד כה (1) 544
(1971).

— בר"ם 4535/16 סובחי אחסין נ' שר הפנים (2.11.2016).

— בר"ם 5671/17 פלונית נ' רשות האוכלוסין וההגירה – מינהל אכיפה
וזרים (24.7.2017).

— בר"ם 5778/15 פלונית נ' משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה
(27.8.2015).

— בג"ץ 2624/97 רונאל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נא (3) 71 (1997).

פסקי דין של בית המשפט לעניינים מינהליים

— עמ"ן (מינהליים י"ם) 27083-03-15 בלילא נ' משרד הפנים – רשות
האוכלוסין וההגירה (16.7.2015).

— עמ"ן (מינהליים י"ם) 15227-10-16 פלוני נ' משרד הפנים רשות
האוכלוסין וההגירה (30.8.2017).

— עמ"ן (מינהליים י"ם) 31825-12-14 סאלאימה נ' רשות האוכלוסין
וההגירה משרד הפנים (26.10.2015).

— עמ"ן (מינהליים ת"א) 15413-12-16 OLEKSANDR KONOVALOV
נ' מדינת ישראל (2.1.2017).

פסקי דין של בית הדין הארצי לעבודה

— ע"פ (ארצי) 37/09 ג.לוריה בע"מ נ' מדינת ישראל – משרד
התעשייה, המסחר והתעסוקה (29.6.2009).

— עפ"א (ארצי) 47/08 יאיר שערים 2000 בע"מ נ' מדינת ישראל
(26.10.2009).

— ע"פ (ארצי) 1001/01 מדינת ישראל – ניסים (17.6.2002).

— ע"פ (ארצי) 33166-09-15 מדינת ישראל נ' ערגה מן (1.2.2017).

— ע"פ (ארצי) 13/07 ניר עם כהן ירקות אגודה שיתופית חקלאית
בע"מ נ' מדינת ישראל – משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה
(6.9.2009).

החלטות של בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל

— ערר (כניסה לישראל ת"א) 1920-16 א.ק. נ' משרד הפנים – רשות
האוכלוסין וההגירה (20.11.2016).

נהלים

נוהל 1.6.0001 - טיפול בבקשות ועררים

אמנות

— אמנה בדבר מעמדם של פליטים, 1951 (Convention relating to the
status of Refugees) (אמנת ז'נבה).

שונות

- "המדיניות בעניין הקמת בתי דין מינהליים" הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 2.3203 (התשס"ז).
- המוקד לפליטים ולמהגרים דו"ח בית הדין לעררים (אוקטובר 2016).

אתרי אינטרנט

- אתר משרד הפנים – על בית הדין לביקורת משמורת:
<http://www.justice.gov.il/Units/mishmoret/Pages/About.aspx>
- אתר המוקד לפליטים ומהגרים:
<https://hotline.org.il/publication/tribunals>

